

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1928.

Andra kammaren.

Nr 8.

Tisdagen den 7 februari.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 31 nästlidna januari och den 1 innevarande februari.

§ 2.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att riksdagsman Oscar E. Sjölander, Kungsängen, på grund av sjukdom — Hemiplegi — från och med den 3 februari 1928 är tills vidare oförmögen att delta i pågående riksdags arbete, intygas på heder och samvete.

Kungsängen den 3 febr. 1928.

Dav. Liljeqvist,
leg. läkare, provinsialläkare.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen, nr 34, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 35, angående förhöjning för år 1928 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda andra lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1.

§ 5.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Röing*:

nr 410, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka; och

nr 411, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 26, med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse angående förbud mot utförelse från riket av smidbart järnskrot; samt

Andra kammarens protokoll 1928. Nr 8.

herr *Olsson* i Gävle *m. fl.*, nr 412, i anledning av Kungl. Maj:ts da proposition nr 37.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från bevillningsutskottet, nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om avdrag vid 1928 års taxering till inkomst- och förmögenhetsskatt samt till beviljning av inkomst m. m.; och

från bankoutskottet, nr 14, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank.

§ 7.

Justerades protokollsutdrag.

§ 8.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Bergström</i> i Bäckland	under 11 dagar fr. o. m. den	7 febr. och
» <i>Uddenberg</i>	» 4 » » »	8 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.40 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 8 februari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet sjukbetyg, så lydande:

Att riksdagsmannen Jacob Julius Hedvall, Göteborg, på grund av influensa är sängliggande och oförmögen att avresa till Stockholm före den 15 februari intygas härmed på heder och samvete.

Göteborg den 7 febr. 1928.

Ivar Lagerberg,
M. D. järnvägsläkare.

§ 2.

Avlämnades följande Kungl. Maj:ts propositioner, nämligen:

av herr statsrådet *Rosén* propositionerna:

nr 46, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Gävle stad;

nr 47, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Östersunds stad;

nr 48, angående förflyttning av sjöinstrument- och sjökarteförrådet å flottans varv i Stockholm m. m.; och

nr 49, angående avskrivning av ett till föreningen Faktoribostäder u. p. a. utlämnat lån; samt

av herr statsrådet *von Stockenström* propositionerna:

nr 44, angående garanti för lån, avsedda att upptagas av vissa flottningss-föreningar; och

nr 45, angående ombyggnad av värmeanläggningen vid veterinärhögskolan.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet motionen nr 410 av herr *Röing*;

till behandling av lagutskott motionen nr 411 likaledes av herr *Röing*; och

till bevillningsutskottet motionen nr 412 av herr *Olsson* i Gävle m. fl.

§ 4.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

*Ang.
Sveriges andel
i kostnaderna
för Nationer-
nas förbund.*

Punkten 3, angående Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund.

I enlighet med vad Kungl. Maj:t uti innevarande års statsverksproposition under punkten 3 av tredje huvudtiteln föreslagit riksdagen, hemställde utskottet, att riksdagen måtte

a) för gäldande av Sveriges andel i kostnaderna under år 1928 för Nationernas förbund, för budgetåret 1928—1929 ställa till förfogande det belopp av 35,397:87 guldfrancs, motsvarande kronor 25,486:47, som enligt förbunds-församlingens beslut skulle av förbundets byggnadsfond till Sverige återbetalas; och

b) för samma ändamål anvisa ett extra förslagsanslag av 295,500 kronor.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr **Spångberg**: Herr talman! Beträffande Nationernas förbund ha ju uppfattningarna alltid varit synnerligen delade. De förhoppningar, som från en del håll framförts, om att Nationernas förbund skulle komma att hindra krigsrustningar och komma att hindra framtida krig, torde vid denna tidpunkt vara fullständigt söndermulade. I fråga om Nationernas förbunds roll som fredsfaktor torde det väl för alla dem, som trott eller möjligen fortfarande tro på att kriget skulle kunna upphöra, utan att dess orsaker upphävas, stå klart, att Nationernas förbund inför detta problem är fullständigt vanmäktigt. Orsakerna till kriget ha vi ju att söka i de kapitalistiska staternas existens. Ett upphävande av krigets orsaker skulle sålunda i själva verket betyda ett upphävande av de kapitalistiska staterna. Detta är nu en uppgift, som de bestämmande inom Nationernas förbund aldrig ett ögonblick ha reflekterat på. För dem har det gällt att föra en politik, som till alla delar skulle gagna de s. k. segrarna från världskriget. De bestämmande staterna inom Nationernas förbund rusta också i dessa dagar och ha gjort det allt sedan Nationernas förbund bildades, allt vad deras ekonomi tillåter. Jag vill säga: detta rustande, ibland under talet om att Nationernas förbund skulle vara en slags fredsgaranti, vittnar dock om vad komma skall inom en närmare eller fjärrare framtid.

Jag skulle vilja fråga inför detta, om dessa rustningar verkligen vittna om en vilja att uppfylla löftena om att förhindra nya krig och krigsrustningar, om att avskaffa alla stående arméer och slutligen åstadkomma fullständig avrustning, såsom löftena och resolutionerna under årens lopp lytt. Mig förefaller det, som om det skulle vittna om motsatsen.

Detta bekräftas också inte minst av det sätt, varpå de kapitalistiska staternas delegerade mottogo sovjetunionens avrustningsförslag i Genève. Det var ett svar, som sannerligen inte kan eller behöver missförstås, även om det endast var en bekräftelse på vad vi förut visste och vad vi från kommunistiskt håll många gånger ha framhållit. Nationernas förbund saknar förutsättningar att kunna hindra ett framtida krig. Det blir den internationella arbetarklassens sak att taga hand om den aktionen.

Vad sedan gäller Sveriges anslutning till, Sveriges kostnader för och Sveriges roll inom Nationernas förbund, så kan och bör man framhålla, att just denna anslutning inte betyder fred för Sverige i framtiden utan att den betyder motsatsen, att den betyder, att Sverige kan kommenderas ut i krig för intressen, för vilka Sveriges inbyggare inte ha någon anledning att offra sina liv. En sådan tvivelaktig ära bör man, skulle jag vilja påstå, se upp med i tid. Her-

rarna kunna gärna kalla det för demonstrationer. Även demonstrationer kunna ju var tillåtliga. Frågan är så pass allvarlig, att jag inte kunnat låta den gå förbi under fullständig tystnad.

Jag ber, herr talman, att få yrka avslag på utskottets hemställan.

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Herr talman! Jag kan inte finna annat än att den allmänna ovilja mot krigsrustningar, som den föregående ärade talaren gav uttryck åt, kan fullkomligt delas av kammarens ledamöter, och i varje fall delas den av mig. Det är emellertid icke, anser jag, behöfligt, i varje fall inte från min sida, att närmare försöka ge sig in på en analys av de omständigheter, som frankallat de och de olika besluten, de och de olika uttalandena, de och de olika förfogandena inom Nationernas förbund och dess institutioner.

Visserligen ha vi kanske i fråga om Nationernas förbund inte uppnått vad vi väntade. Det sista är dock måhända ett något tvivelaktigt uttryck, därför att den ene väntade ett och den andre ett annat. Den ene inställde sig på längre sikt i fråga om tiden och den andre på kortare sikt. Och jag kan icke här uppträda såsom någon slags domare för att ge uttryck åt vad som kan vara det riktiga eller en medelproportional därvidlag. Men jag vill säga att detta föranleder mig icke att yrka avslag på det anslag, som här föreligger. Ty hur man än vill vända och vrida på saken, ligger dock i Nationernas förbunds tillvaro en förhoppning om att man så småningom skall kunna komma fram till mindre spända förhållanden mellan staterna, en förhoppning, som man väl också ur kommunistisk synpunkt skulle kunna förena sig i.

Den nämnda omständigheten bör sålunda, herr talman, i korthet, sagt icke leda till ett avslag på det anslag till Nationernas förbund, som vi nu här återigen stå inför att bevilja.

Jag vill slutligen säga, att förra året bevittnade vi ju, att t. o. m. det kommunistiska Ryssland skickade representanter till en konferens, där det gällde att behandla frågan om rustningarna. Det kanske är för tidigt ännu av kommunisterna här i Sverige att uttala sig om, vart dessa nya förbindelser mellan Nationernas förbund och den sovjetryska staten kunna leda. I varje fall tycker jag, att herr Spångberg skulle kunna inställa sig på att vänta och se, vad Litvinovs förbindelse med Nationernas förbunds avrustningskonferens kan komma att leda till i en närmare eller fjärrare framtid.

Vi ha i statsutskottet i år en motion av herr Lindhagen, vari pekats på att en konferens den 15 mars skall diskutera Litvinovs avrustningsprojekt. Vi veta icke nu, till vilket resultat en sådan diskussion kan leda, även om vi kunna ana dess huvuddrag. Jag tycker sålunda, att yrkandet om avslag från kommunistiskt håll på detta anslag är ett utslag av en principiell demonstration, som egentligen i detta ögonblick icke är befogad.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **Spångberg**: Herr talman! Endast några ord med anledning av herr Törnkvists påpekande av sovjetunionens insats i det ifrågavarande sammanträdet, varom jag för övrigt erinrade i mitt förra anförande. Det mottagande, denna insats fick, vittnar bäst om innebörden av Nationernas förbunds ställning. Det vittnar om att någon fredsvilja, någon allvarlig prövning av möjligheterna till en avrustning över huvud icke förefinnes inom Nationernas förbund. Därom vittnar också det mottagande, som ifrågavarande förslag fick i hela den kapitalistiska pressen, inte minst här i Sverige.

Den förhoppning, som herr Törnkvist ansåg ligga i tillvaron av Nationernas förbund, den förhoppningen kan man endast hysa, om man blundar för dessa klara fakta. Den förhoppningen betyder, att man handlar i blindo, att man

*Ang.
Sveriges andel
i kostnaderna
för Nationer-
nas förbund.
(Forts.)*

Ang.
Sveriges andel
i kostnaderna
för Nationer-
nas förbund.

inte ser realiteterna. Den förhoppningen kommer att kunna driva Sverige ut i kommande krig, som vi, om vi icke vore anslutna till Nationernas förbund, i varje fall skulle ha större möjlighet att undvika.

(Forts.)

Herr **Törnkvist** i Karlskrona: Ja, det är ju bara fråga om den del av resonemanget, som rör Litvinovs avrustningsförslag. Här är det ju dock så, att detta skall diskuteras den 15 mars. Vi skriva i dag den 8 februari. Man kan ju ha rätt att fråga: vadan denna otålighet från herr Spångbergs sida? Varför kan han icke avvakta, vad som kan bli resultatet av den nämnda diskussionen. Det kan nästan tyda på, att herr Spångberg vill särskilt understryka, att det inte var något så djupt allvar från deras sida, som lagt fram förslaget, utan att den avgörande effekten skulle komma vid själva framläggandet av förslaget. Om man beräknat detta, så är det klart, att alla förutsättningar förelegat för att utforma och framlägga ett sådant förslag, som inte skulle tagas på allvar och som skulle framkalla sådana missnöjesyttringar, som herr Spångberg här påpekade. Efter den 15 mars skulle herr Spångberg ha fullkomlig frihet att yrka avslag. Nu tycker jag inte att den friheten föreligger. Han borde i stället avvakta och yrka bifall till det föreliggande anslagsäskandet eller i varje fall låta det passera oanmärkt.

Herr **Spångberg**: Det borde vara ganska lätt för herr Törnkvist att begripa, varför man tar till orda nu och inte efter den 15 mars. Det är i dag statsutskottets utlåtande nr 3 med förslag om detta anslag föreligger och inte efter den 15 mars. Utgår man ifrån den synpunkten, att den 15 mars och de dagar som följa inte komma att leda till resultat, då tar man till orda, när frågan om beviljande av ifrågavarande anslag föreligger inför riksdagen och inte sedan, då ingen möjlighet finns att göra ett yrkande i saken. Men, herr Törnkvist, vi kanske träffas någon gång även efter den 15 mars, kanhända nästkommande år. Leda inte överläggningarna den 15 mars i år till något resultat, så skola vi då återkomma, och jag ber att få taga herr Törnkvists sista inlägg såsom ett löfte om bistånd, när vi nästa gång komma tillbaka.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 4—10.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang.
stipendier för
studier av
Nationernas
förbunds
verksamhet.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 11*, angående stipendier åt studerande vid universiteten för studier av Nationernas förbunds verksamhet, begärdes ordet av

Herr **Engberg**, som yttrade: Herr talman! Jag skall för min del inte framställa något yrkande under denna punkt. Men jag skulle vilja rikta en maning till Kungl. Maj:t att, när det gäller dessa stipendier, inte anse sig böra vara så bunden av ordalagen, att det bara skall vara studenter från universiteten, som skola ha tillgång till dessa stipendier. Det förefaller mig, herr talman, som om en förnuftig tolkning borde ge utrymme åt att även andra ungdomar med intresse för Nationernas förbund än de, som råkat få den vita mössan och äro vid våra universitet, skulle kunna ihågkommas någon gång. Jag hoppas, herr talman, att i praxis en sådan tillämpning må kunna komma till stånd.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 12.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 13, angående anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Uti en inom första kammaren väckt motion, nr 57, hade herr *Lindhagen*, bland annat, föreslagit, att till svenska freds- och skiljedomsföreningen måtte för budgetåret 1928—1929 anvisas ett extra anslag av 3,000 kronor.

Ang. anslag till svenska freds- och skiljedomsföreningen.

Utskottet hemställde, att nämnda motion, i vad den avsåge förevarande anslag, icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade likväl avgivits av herr *Olof Olsson*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till herr *Lindhagens* ovanberörda motion, i vad den avsåge förevarande ämne.

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr Hage: Herr talman! I denna punkt föreligger en reservation av herr *Olof Olsson* i första kammaren, vari påyrkas, att riksdagen måtte bifalla en motion av herr *Lindhagen* med hemställan om ett anslag på 3,000 kronor till Svenska freds- och skiljedomsföreningen. Det föreligger emellertid icke någon reservation i statsutskottet från någon andrakammarledamot, trots att det gäller ett anslag till den *folkliga* freds-rörelsen. Det är av denna anledning jag begärt ordet, såsom jag gjort vid flera föregående tillfällen, för att yrka bifall till reservationen och således även bifall till herr *Lindhagens* begäran om detta anslag.

Jag tycker för min del, att det här gäller ett så ringa anslag, att det betyder så ofantligt litet för budgeten, om riksdagen går med på dessa 3,000 kronor. Men för den folkliga freds-rörelsen och dess verksamhet betyder givetvis ett sådant anslag åtskilligt. Det bleve med detsamma större möjligheter för föreningen att arbeta för sitt mål, att utbreda opinionen för freds-rörelsen och fredsverksamheten. Jag erinrar mig, att till och med regeringen en gång varit inne på den linjen, att det vore riktigt att giva ett anslag för detta ändamål.

Nu är det för övrigt att märka, att man kan konstatera — om man skall se på den budgetära sidan av saken — att vi med avseende å budgeten nu ha litet större möjligheter att giva anslag, än vi haft förut. Det har varit betydligt lättare för finansministern denna gång mot förr att få budgeten att gå ihop. Jag tycker, att när vi kommit fram till en sådan tidpunkt, det vore mycket rimligt, att man gäve ett sådant litet anslag som det ifrågavarande till den folkliga freds-rörelsen, som haft och alltjämt har en stor uppgift. Jag erinrar särskilt om föreningens initiativ, när det gällde att resa det ståtliga fredsmonumentet på Kölen, vid vars invigning en stor del av riksdagens medlemmar voro närvarande och vid vilket tillfälle man hugfäste minnet av den hundraåriga fred, som existerat mellan Sverige och Norge, mellan de två brödrasfolken.

Jag skall icke hålla något långt anförande, ty jag förstår, att utsikterna att få något anslag äro ganska små. Jag har blott velat framhålla några synpunkter, och för att markera dem skall jag be att få yrka bifall till reservationen, alltså bifall till ett anslag av 3,000 kronor för det ifrågavarande ändamålet.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till utskottets förslag i föreliggande punkt. Denna fråga har de år

Ang. anslag till svenska fräls- och skiljedomsföreningen.

(Forts.)

den varit före fått samma utgång, som statsutskottet nu föreslår. Som vi då haft uttömmande diskussioner om densamma, vill jag icke nu förlänga debatten utan hemställer helt kort om bifall till den föredragna punkten i utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Votering begärdes likväl av herr Hage, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 13 av utskottets förevarande utlåtande nr 3, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit den i ämnet väckta motionen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 14—16.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 17.

Lades till handlingarna.

Punkten 18.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 5.

Å föredragningslistan var härefter uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 5, angående regleringen för budgetåret 1928—1929 av utgifterna under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1, angående pensionering av civila tjänst innehavare.

Ang. pensionering av civila tjänst innehavare.

Uti det tryckta utlåtandet hade utskottet å sid. 4 inledningsvis beträffande den fortsatta utredningen av vissa pensionsfrågor gjort följande uttalande:

»Enligt utskottets mening måste det anses vara att beklaga, att på grund av omständigheter, för vilka departementschefen redogjort, förslag icke kunnat åtminstone i vissa av de här förevarande pensionsfrågorna framläggas för innevarande års riksdag. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har frågan om antagande av ny civil tjänstepensionslag under flera år stått på dagordningen. I avvaktan på denna frågas lösning hava statsmakterna låtit anstå med prövning av åtskilliga, delvis betydelsefulla detaljfrågor med avseende å tjän-

stepensioneringen för civilförvaltningens ordinarie personal, t. ex. frågan om kvinnliga befattningshavares pensionsålder. Vad angår ordnandet av tjänstepensionering för hittills icke pensionsberättigade grupper av i statens tjänst anställda icke-ordinarie befattningshavare, har inom riksdagen tidigare i olika sammanhang framhållits angelägenheten av att denna fråga snarast möjligt måtte bringas till lösning. Det sätt, varpå pensionering för närvarande äger rum beträffande sistberörda befattningshavargrupper — nämligen genom prövning av Kungl. Maj:t och riksdagen i varje särskilt fall — kan i och för sig icke anses tillfredsställande och medför därjämte för Kungl. Maj:t och riksdagen en år från år växande arbetsbörda, vars omfattning knappast kan anses stå i rimligt förhållande till de avsedda ärendenas betydelse.

Under hänvisning till sålunda antydda förhållanden har utskottet ansett sig böra i förevarande sammanhang ånyo understryka vikten av att nyss angivna frågor måtte snarast möjligt bringas till slutlig prövning.»

Häremot hade reservationer avgivits:

av herr *Lovén*, som ansett att utskottets uttalande i ämnet bort hava följande lydelse:

»Enligt utskottets mening — — — de avsedda ärendenas betydelse.

Under hänvisning till sålunda antydda förhållanden har utskottet ansett sig böra i förevarande sammanhang ånyo understryka vikten av att nyss angivna frågor måtte snarast möjligt bringas till slutlig prövning. Utskottet förväntar, att den fortsatta behandlingen av de utav departementschefen berörda pensions-spörsmålen så bedrivs, att förslag må kunna framläggas för 1929 års riksdag såväl i tjänstepensions- som familjepensionsfrågorna. Därest det skulle visa sig, att frågan om familjepensioneringen icke kan inom denna tid framföras, vill utskottet uttala den förhoppningen, att denna fråga icke måtte på sådant sätt sammankopplas med frågorna om ny civil tjänstepensionslag och om ordnandet av tjänstepensioneringen för icke-ordinarie befattningshavare, att därav föranledes ytterligare uppskov med lösning av sistnämnda frågor»; samt

av herr *Thore*.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr *Lovén*: Herr talman, mina herrar! Vid fjolårets riksdag väckte herr Hage en motion om utredning, hur riksdagen skulle kunna komma ifrån det gamla systemet med beviljande av pensioner från fall till fall, vilket är betungande för riksdagsarbetet och mycket olämpligt. Utskottet avstyrkte emellertid enhälligt motionen med hänvisning till statsrådets motivering under fjolårets elfte huvudtitel. Det hette där, att förslag skulle komma att framläggas under närmaste framtiden. Utskottet anförde i sin motivering för avslag å herr Hages motion: »Det torde sålunda kunna förväntas, att berörda spörsmål, omfattande jämväl frågan om pensionsrätt för arbetarpersonal, som avses i föreliggande motion, inom en nära framtid kommer att föreläggas riksdagen.»

Motionären lät sig också i debatten nöja med detta utskottets avstyrkande men underströk på det starkaste, att handläggningen av dessa pensionsfrågor borde forceras, så att frågan kunde framläggas under 1928 års riksdag.

Nu visar det sig emellertid, att frågan i år inte kunnat komma fram. Man har komplicerat hela denna pensionsfråga och sammankopplat olika pensionsfrågor med varandra, med resultat att ingen enda, icke ens de, som tidigare voro färdigutredda i departementet, nu kunnat framläggas. Det är sålunda inte att undra på, att man i utskottet frågat sig vad som egentligen menades i

Ang. pensio-
nering av
civila tjänst-
innehavare.

(Forts.)

fjöl med »närmaste framtiden» i regeringens proposition, då även utskottet underströk, att man förväntade att få fram förslaget.

Nu är det visserligen sant, att i motiveringen till utskottets utlåtande över elfte huvudtiteln ligger ett uttalande om en bestämd förväntan att till nästa års riksdag få fram dessa frågor. Då jag emellertid ansett, att det bör tydligt utskrivas i denna motivering, att riksdagen förväntar att få fram dessa frågor till nästa års riksdag, har jag inte kunnat helt ansluta mig till utskottets motivering, utan jag har ansett, att sista punkten i denna motivering borde något skärpas. Det är alldeles klart, att om hela detta komplex av pensionsfrågor skall fördröjas, inte en enda av dem kommer fram. Det hade väl varit rimligt, att åtminstone någon av dem, som äro färdiga, hade framlagts, så att man kunnat komma ifrån detta oändliga arbete, som bankoutskottet och riksdagen åsamkats av dessa pensionsfrågor: tjänstepensioner, familjepensioner och den civila pensionslagen, som berör det hela. Fara är, om man sammankopplar alltför många av dessa, att det inte blir så lätt för riksdagen att reda upp det hela på en gång, varemot, om man kunde få pensionsfrågorna successivt till riksdagen, man till sist kunde lösa samtliga frågor, åtminstone efter hand.

För att närmare poängtera, att utskottet velat och riksdagen vill ha åtminstone dem av dessa frågor, som äro färdigutredda — även om den nog så nödvändiga familjepensioneringen icke kan bli färdig — framlagda till nästa års riksdag, är det som jag, herr talman, yrkar bifall till utskottets hemställan men med det tillägg i sista punkten av motiveringen som jag gjort i min reservation.

Herr Paulsen: Herr talman! Det synes mig, som om man kunde haft all anledning förvänta, att denna fråga förelagts innevarande års riksdag, ty utredningarna därom ha pågått under en följd av år. Dessutom har regeringen vid föregående riksdag utlovat, att frågan skulle föreläggas innevarande års riksdag.

Nu har emellertid herr statsrådet och chefen för finansdepartementet genom uttalande till statsrådsprotokollet den 4 januari i år sagt ifrån, att frågan icke kommer att framläggas innevarande år, och detta därför, att man även måste taga upp frågan om familjepensioneringen. Dessa båda frågor hänga så intimt samman, att de böra lösas i ett sammanhang.

Jag vill för min del säga, att jag icke bestrider, att dessa båda frågor hänga så intimt samman, att de helst borde lösas på samma gång. Men det vill jag säga, att om frågan om familjepensioneringen vållar, att man ytterligare skjuter på den större frågan om tjänstepensioneringen, så vore det bättre, att dessa frågor löstes var för sig. Ty vi veta, hur oändligt mycket arbete vi ha i onödan med lösningen av dessa frågor. Man får år från år behandla varje särskilt fall för sig. Det kostar mycket, och det blir en massa onödigt arbete mot vad som skulle vara fallet, om linjerna varit uppdragna en gång för alla. För de människor det gäller är detta ovishetstillstånd allt annat än behagligt.

Jag anser alltså, herr talman, att riksdagen bör säga bestämt ifrån, att den icke vill veta av ytterligare uppskov, utan att sådana åtgärder vidtagas, att frågan kan läggas fram och vinna lösning senast vid 1929 års riksdag.

Herr Wikström: Herr talman, mina damer och herrar! Jag ber att få fästa uppmärksamheten på att det är endast sista punkten i herr Lovéns reservation, som i sak skiljer sig från det uttalande utskottet gjort. Inom utskottet förelåg ett förslag till uttalande i ungefär samma form som det herr Lovén här utskrivit, men jag och åtskilliga med mig inom utskottet voro icke beredda att gå med på ett uttalande, som innebar ett direktiv till Kungl. Maj:t, hur pensionsfrågorna skola behandlas, innebärande att familjepensioneringen

skulle kunna få avskiljas och lösas för sig, därest det skulle visa sig, att i annat fall de övriga pensionsfrågornas framförande skulle försenas. Alldeles särskilt herr Sandler, som ju bör känna till dessa saker särdeles väl, motsatte sig bestämt ett sådant uttalande. Det var också på hans yrkande som utskottet nära enhälligt beslöt stanna vid det uttalande, som det nu har gjort.

Jag betvivlar också för min del, att andra kammaren nu skulle vara beredd att ge Kungl. Maj:t ett direktiv av det innehåll, som inneslutes i sista punkten av herr Lovéns reservation, och jag ber för min del att få hemställa om bifall till utskottets förslag sådant det föreligger.

Herr Thore: Herr talman! Som kammaren finner, har jag avgivit en blank reservation vid utskottets utlåtande i den föredragna punkten. Detta innebär icke, att jag tager avstånd från utskottets utlåtande, men jag förmenar, att utskottet hade närmare bort framlägga, i vilken ordning det ansett, att frågorna skola lösas.

Det fanns i förslagstrycket till detta utlåtande en punkt så lydande: »I avseende å den fortsatta behandlingen av de utav departementschefen berörda pensionsspörsmålen har utskottet i samband härmed velat uttala den förhoppningen, att ärendena om ny civil tjänstepensionslag och om ordnandet av tjänstepensioneringen för icke-ordinarie befattningshavare icke måtte på sådant sätt sammankopplas med spörsmålet om familjepensioneringens ordnande, att därav föranledes ytterligare uppskov med lösning av förstnämnda frågor.» — Detta uttalande i förslagstrycket ströks emellertid av utskottet. Jag förmenar, att därigenom utskottets utlåtande har blivit allt för vagt för att kunna ge Kungl. Maj:t någon vägledning, i vilken ordning frågorna skola lösas. Enligt min uppfattning går det icke att lösa frågorna i ett sammanhang, utan de måste tagas en i sänder.

Om man nu ser till vad departementschefen yttrat i saken, så finner man, att frågorna äro så sammanförda, att man icke kan få någon ledning beträffande vilken av dessa frågor som Kungl. Maj:t först ämnar upptaga. För att göra fallet ännu mer komplicerat har man också påpekat paragraf 36 i regeringsformen om tjänstemäns oavsättlighet. Det förefaller mig, som om denna fråga blev tillräckligt debatterad 1925 för att visa att den icke spelar någon större roll och att den icke änyo behöver göras till föremål för närmare utredning.

Här föreligger nu ett betänkande från 1927 angående ny civil pensionslag. Där har man tagit hänsyn till de synpunkter, som kommo fram vid behandlingen 1925. Såvitt jag kan finna, är denna del av pensionsspörsmålen så pass ingående behandlad och övertvägd, att man skulle kunna förvänta sig, att Kungl. Maj:t snarast kommer in med denna del av föreliggande spörsmål.

Herr Samuelsson: Herr talman! Det är sant, som herr Wikström sade, att det är endast i den sista punkten — men att märka är, att det är den viktigaste punkten — i detta utskottsutlåtande, där herr Lovén avgivit en reservation.

Den, som gjort sig besvär med att läsa motiveringen i denna fråga, finner alltför lätt, hur länge denna utredning fortgått. Det har mer än en gång påpekats i riksdagen, vilken förhållningspolitik, som föres beträffande pensioneringen av extra personal. Jag för min del interPELLERADE i fjol i detta spörsmål, och jag fick då av kommunikationsministern det svaret, att utredning påginge, och att, så snart densamma vore färdig, skulle, i vad på honom ankomme, frågan föreläggas kommande års riksdag. Utredningen var klar i höstas. Jag väntade då, att man i år även skulle få se ett förslag till pensionering av extra personal.

Ang. pensionering av civila tjänstinnehavare.
(Forts.)

Ang. pensionering av civila tjänst-innehavare.

(Forts.)

Nej! Nu har man sammanfört denna pensionering med familjepensioneringen, detta för att ytterligare förhåla frågan. Hur viktig och hur trängande man än överhuvud må anse denna familjepensionering vara — vilket mest kanske framgår av de otaliga motioner, som årligen väckas i riksdagen om understöd till änkor och barn efter extra ordinarie befattningshavare i statens tjänst — hur viktigt, säger jag, detta än är, så kan jag ändå icke undgå att förvåna mig över, att man på detta sätt försöker undan för undan förhåla det än viktigare spörsmålet om pensioneringen av den extra ordinarie personalen själv.

Det är troligt, att utskottet med sitt utlåtande menar, att man möjligen kan få frågan färdig till 1929 års riksdag. Men med utgångspunkt från det svar, man jämt och ständigt erhållit från vederbörande regering — vilken än suttit under dessa 9—10 år — med utgångspunkt från detta svar, i vilket man sagt, att man skulle snarast möjligt framlägga förslag om denna pensionering, är det mycket, som talar för, att riksdagen bör gå med på herr Lovéns reservation, som innebär, att frågan skall forceras så, att den kan föreläggas nästa års riksdag.

Jag vill också, med hänsyn till det omnämnda interpellationssvaret och då jag anser frågan trängande för den ifrågavarande personalgruppen, be att få yrka bifall till denna herr Lovéns reservation.

Herr Fjellman: Herr talman, mina damer och herrar! En av de orsaker, som gjorde, att 1925 års förslag till civil tjänstepensionslag icke av riksdagen antogs, var, att man avvikit från de principer, som tillämpas vid kommunikationsverken. Av debatten 1925 framgick, att man i båda kamrarna hade den uppfattningen, att redan det följande året förslag i ämnet skulle framläggas. Men man fick vänta både 1926, 1927 och 1928, utan att det framkom något förslag på riksdagens bord. Kommittéer och pensionsutredningar hava arbetat kraftigt, och nu föreligga förslag i en mängd olika frågor, som sammankopplats med den ursprungliga. Dessa förslag hava tagit sikte på de principer, som följts vid kommunikationsverken. Således, från den synpunkten sett finnes numera intet hinder i vägen för frågans lösning. Här finnes tvärtom ett så pass stort material, att man kunnat vänta och tro, att regeringen skulle komma fram med förslaget i år.

Att sammankoppla denna fråga med familjepensioneringen anser jag icke lyckligt. Familjepensioneringen är av så ofantlig betydelse, och den utgör en så oerhört genomgripande fråga, att det bara kommer att förhåla den förstnämnda frågans lösning, om man gör denna sammankoppling. Först måste man alltså lösa den ena frågan, sedan den andra.

1925 väckte herr Holmgren och jag en motion i denna kammare i anslutning till Kungl. Maj:ts proposition. Vi påpekade där, att det fanns ett visst sammanhang mellan den militära tjänstepensionslagen och förslaget till civil tjänstepensionslag, och vi framförde vissa önskemål, som den militära personalen hade. Vi hävdade, att rättvisa och billighet fordrade, att man även toge hänsyn till dessa önskemål. Jag vill därför bedja regeringen att i det förslag, som nu förmodligen kommer att utarbetas i denna fråga, man tager hänsyn till de riktlinjer, som vi då framförde.

Det förslag, utskottet framfört, tycker jag icke är tillräckligt starkt. Det skiljer sig emellertid ganska litet från herr Lovéns, ty både utskottet och herr Lovén vilja antagligen detsamma. Men utskottet säger, att dessa frågor *snarast* böra bringas till slutlig prövning. »Snarast» är ett tånjbart ord, och det kan dröja många år, innan denna fråga kommer fram, särskilt om man sammanför den med familjepensioneringen.

Jag yrkar bifall till herr Lovéns reservation, som säger, att 1929 skall föreligga på kamrarnas bord förslag om civil tjänstepensionslag, vare sig man då

hinner få fram frågan om familjepensioneringen eller icke. Dessa frågor böra icke sammankopplas, ty då bli de nog aldrig lösta, fruktar jag.

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till herr Lovéns reservation.

Ang. pensionering av civila tjänst-innehavare.

(Forts.)

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag har icke deltagit i detta ärendes behandling inom bankoutskottet. Jag ämnar alltså egentligen icke yttra mig över vad utskottet eller reservanten här skrivit. Men jag har i annat sammanhang kommit att få rätt mycken kännning av de olidliga förhållandena till följd av att dessa spörsmål icke kommit närmare sin lösning.

Statens järnvägars änke- och pupillkassa tillsatte 1926 en reglements-kommitté, som fick i uppdrag icke bara att revidera reglementet utan också att söka få familjepensioneringen ordnad för icke ordinarie befattningshavare och även för mera fast anställda bland arbetarpersonalen. Kommittén sökte, i enlighet med det uppdrag den fått, samarbete med 1921 års pensionskommitté, men redan 1926 upplöstes denna kommitté av Kungl. Maj:t, och i stället kom 1926 års pensionsberedning, som skulle inom departementet biträda med utredningen av vissa utav de spörsmål, som här äro omnämnda.

Vi hava sedermera i änke- och pupillkassans reglements-kommitté kommit till ett visst samarbete med denna beredning inom finansdepartementet. Men saken är den, att vi trots detta icke kunna få familjepensioneringen ordnad i vår änke- och pupillkassa, där personalen i allmänhet, i olikhet med vad fallet är i många andra kassor, är av den uppfattningen, att vi skola i Statens järnvägars änke- och pupillkassa kunna få in såväl den icke ordinarie personalen som arbetspersonalen i familjepensioneringen. Hindret består däri, att befattningshavarnas egen pensioneringsfråga icke är löst. Då är det icke heller möjligt att få änkepensioneringsfrågan löst.

Alltså, ehuru omnämnda utredning inom vår änkekassa är i det närmaste färdig och det kan förväntas att fullmäktige i änke- och pupillkassan skola antaga densamma, finnes det, antar jag, ingen möjlighet att få Kungl. Maj:t med på att ordna familjepensioneringen, om befattningshavarnas egen pensionering icke är ordnad dessförinnan.

Då frågan ligger till så, hemställer jag för min del till Kungl. Maj:t att i vad på Kungl. Maj:t ankommer göra vad som göras kan för att få frågan löst vid 1929 års riksdag. I sak kan det, därest Kungl. Maj:t ställer sig välvillig, kanske icke hava någon betydelse, vilket förslag, utskottets eller reservantens, som går igenom i kammaren. Huvudsaken är, att det blir något gjort i själva frågan. Detta påvilar Kungl. Maj:t.

Om det blir votering, hoppas jag, att reservationen går igenom, då jag delar den uppfattning, som där finnes angiven. Men om reservationen icke skulle gå igenom här i kammaren, vilket kan vara ovisst, hoppas jag, att Kungl. Maj:t icke tolkar utskottets utlåtande på sådant sätt, att det icke skulle vilja hava fram dessa frågor. Ty innebörden och tankegången i det hela är nog egentligen densamma i utskottets förslag som i reservationen, även om uttrycks-sättet är något olika.

Jag har alltså, herr talman, intet annat att yrka på än att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt vidtaga nödiga åtgärder för att kunna få dessa frågor lösta. Det gäller ju då framför allt extra personalens och arbetarpersonalens egen pensionering samt även deras familjepensionering. 1926 års pensionsberedning har ju icke bara förberedande behandlat t. ex. familjepensioneringen för arbetarpersonal, utan den har uppgjort ett definitivt förslag till reglemente rörande fullständig pensionering. Följaktligen borde det icke möta några som helst hinder att föra fram frågan nästa riksdag.

Vad sedan beträffar den civila tjänstepensionslagen, blev denna undanskjuten för ett par år sedan av vissa skäl. Jag var en av dem, som både i utskottet

Ang. pensionering av civila tjänst-innehavare.
(Forts.)

och i kammaren förfäktade, att det då föreliggande förslaget icke borde antagas som civil tjänstepensionslag, och det på den grund, att det icke i de delar, där sådant var önskvärt, sammanföll med kommunikationsverkens pensionslag. Jag har icke samma möjlighet, som hans excellens herr statsministern hade i första kammaren, att få lagen avslagen. Emellertid har icke jag, och jag antar ej heller hans excellens herr statsministern, varit av den mening, att frågan skulle skjutas undan för lång tid utan endast, till dess man fått lagen sådan, att den sammanfölla med den för kommunikationsverken gällande lagens principer. En utredning härutinnan har skett, och jag kan icke förstå annat än att man därvid kommit till det resultat, som då ansågs önskvärt. Det borde icke ur den synpunkten vara något hinder för Kungl. Maj:t att till och med redan vid denna riksdag gå fram med den civila tjänstepensionslagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t må beakta de spörsmål, som finnas omnämnda både av statsrådet och chefen för finansdepartementet och i utskottets utlåtande, så att dessa frågor måtte bringas inför riksdagen och få sin lösning snarast möjligt.

Herr Hage: Herr talman! Den föreliggande frågan berör icke bara staten och statstjänarna utan också en stor del av *kommunerna*, ty det är så, att i en stor del av dem finnas och komma att finnas änkor och barn till statstjänare och pensionärer samt f. d. statstjänare, som behöva understöd.

För min del skulle jag icke hava tagit till orda, om icke herr Fjellman starkt markerat den uppfattningen, att man icke skulle kunna till nästa års riksdag samtidigt föra fram både tjänstepensioneringen och familjepensioneringen. Med min kännedom om dessa frågor anser jag tvärtom en sådan ordning mycket möjlig, att man utarbetar och lägger fram en tjänstepensionslag samt på grundval härav samtidigt i riksdagen framlägger ett förslag om familjepensionering. Jag vill särskilt, för att hävda denna mening, trycka på, att det måste vara mycket nödvändigt, att denna fråga om *familjepensioneringen* kommer fram. För min del väckte jag 1919 motion om denna sak. Då avslogs motionen. Men 1920 uttalade sig bägge kamrarna enhälligt och utan motstånd för tanken, att denna familjepensioneringsfråga skulle ordnas. Man kan konstatera, hur sakta det går på detta område. Nu äro vi framme vid 1928, och det ser beklagligtvis så ut, som om vi icke ens vid 1929 års riksdag, efter 9 års arbeten och utredningar, skulle få möjlighet att få fram denna fråga.

Jag skulle alltså vilja rikta en vördsam vädjan till hans excellens herr statsministern, som särskilt sysslat med dessa frågor och som under flera år på detta område varit en ledande man, att han sätter in hela sin kraft på att få fram icke blott *tjänstepensioneringen* utan även *familjepensioneringen*. Det är särskilt därvidlag att bemärka, att det i fråga om tjänstepensionerna är så, att en del grupper redan hava pension, och för dessa blir det då fråga om att förbättra pensionen. Men ifråga om familjepensioneringen är det ett mycket stort antal, som icke har något understöd alls. Från dessa utgångspunkter är det minst lika viktigt, att familjepensionsfrågan fortast kommer fram till avgörande.

Jag har, herr talman, velat understryka dessa synpunkter på förevarande spörsmål, och jag ber slutligen att få yrka bifall till herr Lovéns reservation.

Hans excellens herr statsministern **Ekman:** Herr talman! Av talmannen har jag hört, att under första punkten kommer jämväl det uttalande, som utskottet gjort i början under rubriken: »Den fortsatta utredningen av vissa pensionsfrågor.» Om ett godkännande av utskottets utlåtande i det avseendet

sker samtidigt med att beslut fattas i första punkten, kan det finnas skäl att i någon mån yttra sig med anledning av vad som förekommer i denna första principutveckling.

Här har erinrats om uttalanden, som förekommo i propositionen i följd i ett berört avseende. Jag vill emellertid erinra därom, att dessa uttalanden anknöt till den förutsättning, som denna proposition innehöll, nämligen att vi omedelbart efter riksdagen, kanske redan under riksdagen, kunde, därest ett uttalande om en allmän löneroglering skulle inom riksdagen komma till stånd, vidtaga åtgärder för en slutgiltig och definitiv löneroglering, med inarbetande av dyrtidstilläggen i lönerna och med samtidig reglering för de olika befattningshavargrupper, som hittills icke fått sina löner reglerade. Därest så skett och därest det arbetet nu varit i väsentlig del utfört, hade tillika de väntade pensionsfrågorna kunnat inom mycket kort tid anknytas till den nya löneställning för statens befattningshavare i allmänhet, som skulle framgå ur en dylik behandling av lönefrågorna. Sambandet mellan de olika pensionsförslagen och löneställningen för befattningshavarna behöver jag givetvis icke utveckla för någon.

Riksdagen ville emellertid då icke vara med om förutsättningen för en sådan lönefrågornas behandling, nämligen fastställandet av ett fast prisindex under det närmast följande budgetåret. Riksdagen uttalade sig dock icke bestämt om, huruvida riksdagen ansåge ett sådant upptagande av lönefrågorna böra ske under den närmaste framtiden. Under detta år kommer man dock, såväl när det gäller hittills oreglerade befattningshavargrupperns förändrade löneställning som ock vid behandlingen av olika pensionsfrågor med mera, underfund med, hur önskvärdt det varit, om man haft förutsättningen för en rationell lösning av samtliga dessa frågor klar genom en definitiv löneroglering. Det skall därför bli av intresse att erfara, om vid dessa frågor behandling under innevarande år riksdagen vill giva någon anvisning om, på vilken ståndpunkt riksdagen står.

Jag har den meningen, att om vid denna riksdag framgår, att man alltjämt vill fortsätta med det hittillsvarande tillståndet — d. v. s. dyrtidstillägg och oreglerade löner för vissa grupper, alltjämt provisoriskt reglerade löner för andra — med ett ord, att man vill vidhålla det nuvarande tillståndet för en tid framåt, då torde man också stå inför tvånget att upptaga vissa pensionsfrågor, i vilka färdiga betänkanden nu föreligga. Då tvingas man emellertid att arbeta så, att man först antager pensionsbestämmelser för samtliga områden eller väsentliga delar därav, för att så omedelbart komma med en ny löneroglering, som i sin tur förutsätter till nya stadganden ledande behandling av de nyss antagna pensionslagarna.

Så ligger detta ärende till i vad beträffar sambandet mellan lönerogleringarna och nya pensionslagars antagande.

Här hava representanter för olika grupper av pensionärer framträtt och var för sig önskat, att den ena eller den andra pensionsreformen skulle lösas antingen särskilt för sig eller förbunden med någon annan eller ock samtliga i ett sammanhang. Jag har velat uttala den meningen, att jag alltjämt finner, att den uppläggning av våra löneroglerings- och pensionsfrågor, som framgick av regeringens utveckling av detta ärende i förra årets statsverksproposition, skulle tillskapat en annan och riktigare ordning vid behandlingen av dessa frågor. Men jag vill också tillägga, att om man i år kommer till den uppfattningen, att riksdagen alltjämt vill räkna med fortsatta status quo förhållanden på löneområdet en tid framåt i likhet med vad nu är fallet, så blir det måhända nödvändigt att upptaga de färdigberedda pensionsärendena i det omfång och på det sätt, som efter särskild prövning befinnes lämpligt.

Ang. pensionering av civila tjänst innehavare.

(Forts.)

Ang. pensionering av civila tjänst-innehavare.
(Forts.)

Herr Höglund: Herr talman! Jag skall be att få tacka hans excellens herr statsministern för de upplysningar, han givit; men jag har en liten erinran mot den sista delen av vad han yttrade. Han tyckte antyda, att här skulle finnas några pensionsintresserade. Mot detta vill jag framhålla, att med den kännedom jag har om kammarens sammansättning så kan jag upplysa, att de flesta av de pensionsberättigade, som uppträtt här i denna fråga, hava fått sina pensioner reglerade. Dessutom är att bemärka, att bakom dessa krav står ett så gott som enhälligt utskott, där flertalet ledamöter icke äro pensionsberättigade.

Vad jag nu sagt hindrar icke, att just dessa pensionsberättigade, som uppträtt i frågan, kunna äga en större sakkunskap än större delen av kammarens ledamöter.

Sedan anser jag, beträffande vad hans excellens yttrade angående lönerreglering i samband med pensioneringen, att denna sammankoppling utgör ett ytterligare hinder för dessa frågors framförande inom rimlig tid.

Så till sist vill jag för att undvika missförstånd säga, att jag tror mig veta, att ingen av utskottets ledamöter har något emot, om frågan skulle komma fram 1929. Jag tror tvärtom, att en önskan förelegat att, om detta varit praktiskt möjligt, rent av få fram den i år.

Att jag i likhet med majoriteten i utskottet icke skrivit under reservationen, som avser en bestämd tid, 1929, beror på, att frågan om fixerandet av en bestämd tidpunkt aldrig var under debatt i utskottet utan först framkommit i och med reservationen. Men i likhet med mig hava nog de flesta inom utskottet den uppfattningen, att i utskottets uttalanden härutinnan ligger, att om så kan ske, skall förslag i frågan framläggas för 1929 års riksdag.

Det är på dessa skäl, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lovén: Herr talman! Blott ett par ord.

Av hans excellens herr statsministern hörde vi, vad orsaken var till dröjsmålet med ärendet. Denna orsak ha vi i utskottet icke kunnat utläsa ur den motivering, som åtföljde elfte huvudtiteln i statsverkspropositionen. Nu säger statsministern, att om man i år icke skulle vilja gå in för en omreglering av lönerna, så skulle man bli tvungen att lägga fram pensionsfrågorna ändå. Men då skulle olägenheter uppstå, när man sedan en gång skulle anpassa pensionerna efter de nya lönerna. Det är riktigt. Men jag är övertygad om, att ett nu uppgjort pensionsförslag skall mycket lätt kunna anpassas efter nyreglerade löner.

Jag skall också be att få inkassera såsom ett åtminstone halvt löfte, att om det icke uppstår oöverstigliga svårigheter, så komma vi att till nästa års riksdag få framlagt ett nytt pensionsförslag.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde först proposition på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt; och fattade kammaren beslut i enlighet härmed.

Vidare gav herr talmannen beträffande utskottets ovanberörda uttalande angående den fortsatta utredningen av vissa pensionsfrågor propositioner dels på godkännande av ifrågavarande uttalande, dels ock på bifall till det av herr Lovén under överläggningen gjorda yrkandet, i vad det avsåg berörda uttalande; och blev utskottets uttalande av kammaren godkänt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 3—5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—24.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 25 och 26.

Lades till handlingarna.

Punkterna 27 och 28.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 29.

Lades till handlingarna.

Punkten 30.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckta motioner om ändring av bestämmelserna rörande laggilt stängsel; och yttrade därvid.

*Ang. ändring
av bestämmel-
serna rörande
laggilt
stängsel.*

Herr **Jonsson** i Risinge: Herr talman! Jag skall be att i korthet få redogöra för de synpunkter, som föranlett mig att framlägga denna motion.

I nu gällande stadganden är det noggrant föreskrivet, hur ett laggilt stängsel skall vara uppfört, hur hög och tät en vanlig gärdesgård skall vara, hur hög en stenmur eller en jordvall skall vara, hur djup och bred en öppen grav skall vara samt hur en levande häck skall vara beskaffad. Dessa senare grupper eller klasser av stängsel har jag icke för avsikt att i någon mån klandra, ty de överensstämman i huvudsak med vad som fortfarande är lämpligt i det praktiska livet och vad som är föreskrivet i lagtexten.

Däremot är det de utan jämförelse mest förekommande gärdesgårdarna, som jag önskar få ersatta med bättre och förmånligare stängsel. Vi hava ju statistik på allting, men jag tror icke, att det finnes den ringaste statistik på hur mycken gärdesgård, som finnes i vårt land. För att belysa, att det är ofantligt långa sträckor, vill jag bara tala om ett bolag i min hemsöcken, där jag ofta är syneförrättare, som har 125 mil gärdesgårdar. Det erfordras således synnerligen stora kostnader både i uppförande och underhåll för ett sådant stängselsätt.

På senare tider hava både arrendatorer och jordägare börjat uppföra enkla-re stängsel i inägora, där var och en får hava vilka stängsel han vill. I rågångar däremot tillerkänner lagen icke vitsord åt ett stängsel av järntråd. Som vi alla veta, tillverkas för närvarande järntråd av flera slag, däribland taggtråd. Jag må först som sist säga, att skall man uppföra ett stängsel av järntråd på stolpar, så bör i detta ingå någon taggtråd. Därmed menar jag nämligen, att man erhåller effektiviteten, därför att djuren icke kunna gå igenom dessa stängsel. Det må sedan vara vars och ens sak att placera taggtråden överst eller längre ned på stolpen. Erfarenheten tror jag dock kommer att slutligen leda därhän, att man sätter taggtråden överst. Jag vet visserligen, att

*Ang. ändring
av bestämmel-
serna rörande
laggillt
stängsel.
(Forts.)*

ur djurskyddssynpunkt kommer att framhållas, att djuren kunna skada sig mot taggtråden, men erfarenheten har givit vid handen, att så icke behöver vara förhållandet. Många hava nämligen på senare år övergivit den s. k. vallningen och uppsatt stängsel av en enda tråd på stolpar eller stakar och detta har varit tillräckligt.

Nu har emellertid utskottet avstyrkt denna motion på den grund att vad jag begärt i motionen är redan tillgodosett. Jag har således endast att bära den förödmjukelsen att få motionen avslagen. Jag tror dock icke, att alla avslagna motioner äro tillspillogivna eller till ingen nytta. Jag föreställer mig nämligen, att vederbörande departement eller eljest de, som hava utredningar om hand, kunna i de avslagna motionerna plocka upp ett och annat korn, som möjligen kan vara till nytta vid utredningarna.

Jag har, herr talman, således intet yrkande, utan jag får tacka för utskottets välvilliga motivering.

Herr Öberg: Herr talman! Vid det förhållandet, att motionären icke yrkat bifall till sin motion, torde det från utskottets sida vara tillräckligt att erinra om, att riksdagen så sent som 1925 skrivit till Kungl. Maj:t och begärt en revision av stängselförordningen, samt att Kungl. Maj:t i sin ordning tillkallat sakkunnig person, som nu är sysselsatt med denna revisionsåtgärd. Därvid komma helt säkert de synpunkter och krav, som motionären här gjort sig till målsman för, under bedömande. Detta har föranlett utskottet att anse såsom riktigast, att riksdagen vidhåller sin gamla praxis och icke föregriper Kungl. Maj:ts åtgärder utan låter med denna sak bero, till dess densamma genom Kungl. Maj:ts försorg förelägges riksdagen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Kammarerna biföll utskottets hemställan.

§ 7.

*Ang. ändring
i bestämmel-
serna rörande
utbildnings-
tiden för
värnpliktiga
studenter och
likställda.*

Vid härpå skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av väckta motioner om ändring i bestämmelserna rörande utbildningstiden för värnpliktiga studenter och likställda, anförde:

Herr Björnberg: Herr talman! Jag skall be att med några ord få beledsaga denna motion icke till graven men väl till tystnad för en tid. Det var nog riktigt som en ärad representant på östgötabanken nyss sade, att motioner äro icke värdelösa, även om de avslås. Man kan vara övertygad om att den fråga jag vidrört icke i dag behandlas för sista gången i riksdagen.

När 1914 en uppvaktning gjordes av vissa från akademiskt läger med krav på att få längre värnpliktstid och man därur framskapade eller konstituerade en så avsevärd skillnad — vilken aldrig tillföre förefunnits — mellan värnpliktstiden för sådana, som tagit studentexamen, och motsvarande tid för övriga medborgare, så är det väl ändå rätt egendomligt, måste man säga, att ett sådant förhållande skall fortsätta utan närmare motivering, än att det började en gång för 14 år sedan.

Sedan har man här i andra lagutskottets utlåtande enligt min mening synnerligen enkelt avstyrkt motionen med att hänvisa till samma passus i den riksdagsskrivelse, som också vi motionärer erinrat om, där det sades, att man kan icke resa några principiella anmärkningar och erinringar mot vad i detta fall blivit lag. Jo, herr talman och ärade kammarledamöter, det är just vad man kan göra, nämligen principiella erinringar och protester mot att en viss del av landets medborgare skall hava ungefär dubbelt så lång värnpliktstid

endast därför att de råkat gå den väg, där de sedan hava minst lika stora förutsättningar och jämväl avsikter att i fortsättningen tjäna samhället och bliva till nytta som trots några andra, som icke gått den s. k. lärda vägen.

Jag skall naturligtvis i frågans närvarande läge avstå från att säga mera. Jag kan blott, innan jag sätter mig, erinra, att om tiden användes även i detta fall på ett praktiskt sätt för uppgifterna att giva de värnpliktiga studenterna och de övriga, som skola utbildas till underbefäl, de insikter och färdigheter, som äro nödiga härför, om, säger jag, denna tid användes lika väl som värnpliktstiden användes för de vanliga värnpliktiga, tror jag, att det icke är uteslutet, att dessa, som hava mera intellektuell träning än folk i allmänhet, bliva lika så väl användbara för sina uppgifter som om de hade den längre värnpliktstiden.

Tiden efter höstmanövern avslutning i slutet av september fram till jul, då studentkompanierna hållas kvar, användes på ett sådant sätt, att det måste sägas vara synnerligen anmärkningsvärt. Man har en fälttjänstdag i veckan och för övrigt mestadels persedelvård. De, som äro litet hemma i det militära, kanske veta vad det betyder att ha persedelvård. Man läser dessutom några instruktioner, vilket innebär ett upprepande av vad man förut lärt. De tre månader, som man på det sättet, jag skulle vilja säga, tjurhåller dem utan något resultat, skulle mycket väl kunna avklippas och man skulle därigenom kunna återgå till likställighet beträffande dessa medborgare. Man använder nu också tiden för en del så kallade momentövningar före inspektion av högre armébefäl, övningar som måste sägas vara något liknande att spela in en film eller göra i ordning ett teaterstycke. De värnpliktiga få tjuotals gånger lära sig att hoppa fram vissa steg från vissa stenar, i vissa diken och bakom vissa träd, och detta synes vederbörande skall vara så värdefullt, att det icke kan undvaras, utan att man riskerar hela försvarets effektivitet.

Den framställning, som jag gjort, anser jag därför vara fullt befogad. De upplysningar, som jag erhållit, ha icke tagits bara från ett håll utan ha meddelats mig av hundratals studentbeväringar.

Eftersom några av kammarens ledamöter ha frågat mig, om jag har några söner, som äro studenter och skola exercera, vill jag för att icke bliva missförstådd även säga, att jag har ett par pojkar, men att de redan ha fullgjort sin värnplikt. Jag ber alltså icke för min sjuka mor eller för egna klemiga pojkar, utan jag har fört fram ett krav, som är berättigat och som bör få sin lösning i antydd riktning. I dag blir det icke, och icke heller skall jag begära votering, men jag ämnar komma igen.

Jag har, herr talman, intet yrkande.

Herr **Magnusson** i Skövde: Herr talman! Jag är fullt övertygad om att motionären får rätt i sitt påstående, att det här är en fråga, som kommer igen, detta redan av det enkla skälet, att de ärade motionärerna och de ledamöter av riksdagen, som hysa samma uppfattning som motionärerna, komma nog att hålla denna fråga vid liv, om med fog eller icke, skall jag för ögonblicket icke ingå på.

När motionären i sitt anförande sade, att motionen avstyrkts utan annan motivering än den, att denna längre tjänstgöringstid införts vid den och den tidpunkten, så är detta oriktigt, ty motiveringen för denna längre övningstid för de värnpliktiga, som ha studentexamen, finnes intagen på första sidan i utskottets utlåtande. Det bör ju vara allom känt, att orsaken har varit, att det är nödvändigt att söka skaffa reservbefäl, vilket man icke kan bibringa nödig utbildning på en tid av 140 dagar.

För övrigt, när man vänder sig mot olikheter i övningstid, bör man komma

Ang. ändring i bestämmelserna rörande utbildningstiden för värnpliktiga studenter och likställda.

(Forts.)

Ang. ändring
i bestämmel-
serna rörande
utbildnings-
tiden för
värnpliktiga
studenter och
likställda.

(Forts.)

ihåg, att även icke studenter uttagas till denna längre övningstid. Vidare bör herr Björnberg i någon mån tänka på att genom den med hans medverkan genomförda nya försvarsreformen och den däri införda kategoriklyvningen har kanske en ännu större olikhet mellan olika värnpliktiga kommit till stånd än den, mot vilken han nu vänder sig.

Det borde väl också kunna krävas, att man låter den nya härordningen komma i tillämpning beträffande övningstid och annat, innan man kommer med förslag sådana som det ifrågavarande, vilket säkerligen skulle bidra till att ytterligare försvaga densamma.

Under sådana omständigheter vågar jag påstå, icke blott att motionärernas framställning är obefogad, utan också att det finns alla skäl för riksdagen att följa utskottets hemställan i förevarande fall, till vilken jag, herr talman, ber att få yrka bifall.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 8.

Angående viss
bestämmelse
till före-
byggande av
förskingring
av allmänna
medel.

Härpå upptogs till behandling andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, i anledning av väckt motion med förslag angående viss bestämmelse, avsedd att verka förebyggande i fråga om förskingring av allmänna medel.

Uti en inom andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 208, hade herr Laurin föreslagit, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande lämpligheten av sådan bestämmelse, att förvaltare av kassa innehållande allmänna medel ej samtidigt finge förvalta annan kassa, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Utskottet hemställde, att ovanberörda motion icke måtte vinna andra kammarens bifall.

Utskottets hemställan föredrogs; och yttrade därvid:

Herr Laurin: Herr talman! Ja, det är särskilt ett uttryck i utskottets utlåtande, som jag måste fästa mig vid. Utskottet skriver nämligen: »Obenägenhet att mottaga kommunala förtroendeuppdrag skulle få ett stöd i den av motionären ifrågasatta åtgärden därigenom, att en föreslagen kunde göra sig inkompetent för uppdraget i fråga med att åtaga sig förvaltningen av en annan kassa, huru liten som helst.» Man måste bra gärna vilja slå ihjäl hela saken, om man kan komma med ett sådant påstående. När man talar om att demokratin skall slå igenom, är det väl konstigt att komma fram med det påståendet, att ingen skulle våga påtaga sig ett uppdrag i låt oss säga en kommun. Det är nog icke heller så, utan det förhåller sig så, att den gamla slentrianen fortfarande råder, att klockarfar skall allting bestyra. På en person skall kastas en massa olika uppdrag. Det är nog detta, som utskottet en smula offrat åt.

Det är dock, mina herrar, så, att även om man anser, att en bättre revision kan hjälpa mycket, förhåller det sig på det sättet, om man läser den sista tidens olika sorgliga mål, att just tvåkassa- eller flerkassesystemet varit orsaken till att så många kommit in på brottets bana. Skulle det då vara omöjligt att undanröja åtminstone en sådan orsak, oavsett vilka andra åtgärder i övrigt kunna vidtagas? Jag vill knappast beröra följande. Det är ett visst papper, som vi alla ha, ett statens stämplade papper, på vilket det står: »Hinc robur et securitas», och där står det sorgligt nog ett namn, som icke borde stå där. Och var-

för? Jo, därför att den mannen råkade i olycka genom att förvalta två större kassor.

Jag kan icke hjälpa, att jag fortfarande anser, att det finns ett visst fog för att yrka på att sådant undanröjes, och det är väl icke så dåligt ställt i våra kommuner, att där blott finns en person, som är kompetent att sköta en kassa. Det finns säkerligen flera.

Herr talman! Även om det icke gör någon nytta, tillåter jag mig dock att yrka bifall till motionen.

Herr **Laurén**: Herr talman! Den ärade motionären har fäst sig vid ett uttryck i vår motivering, nämligen det obenägenheten att mottaga kommunala uppdrag kunde få ett stöd i en sådan bestämmelse som den av motionären förordade. Det är nog i många fall så, att personer, som lämpa sig för att handhava kommunala uppdrag, icke gärna vilja mottaga sådana. Enligt kommunalförfattningarna kunna de icke undgå att taga mot uppdraget, men för att viljan att säga ifrån sig ett uppdrag skall gå i uppfyllelse, kunna de taga en annan liten kassa för att därmed slippa det andra uppdraget. Detta är dock blott *ett* skäl för avslag men — det finns många andra, som utskottet icke berört i utlåtandet, vilka ligga i så klar och öppen dag, att detta icke varit nödvändigt. Ett av dem, som i utskottet tillmätts ganska stor betydelse, är frågan, huruvida en kommunalkassör skulle samtidigt kunna förvalta kyrkokassan, skolkassan, kommunalnämndens kassa och fattigvårdsstyrelsens kassa. Detta är knappast troligt, ty dessa kassor stå under olika myndigheter. Följden bleve naturligtvis, att man i så fall finge skaffa sig fyra kassörer, om man ordagrant skulle följa den föreslagna bestämmelsen.

Jag är för övrigt övertygad om att en bestämmelse, utfärdad på det sätt, som den ärade motionären föreslagit, även i andra fall skulle lägga hinder i vägen för kommunens bestämmanderätt. Det finnes för övrigt icke det allra ringaste hinder för en kommun att välja sina förtroendemän så, att en var av dem blott har hand om en kassa. Beträffande statstjänstemännen gäller det, att de icke få ha mer än ett uppdrag utan särskilt tillstånd. Det är givet, att vid meddelandet av ett sådant tillstånd hänsyn även tages till kontrollen över dessa kassor.

Utskottet är fullständigt ense med motionären därom, att allt som kan göras för att förhindra försakingringsbrott bör göras, men utskottet delar icke hans åsikt om att man genom dylika bestämmelser bör hindra kommunerna från att välja de lämpligaste personerna till kassaförvaltare. Det är av den anledningen, som motionen är avstyrkt, ock icke därför att utskottet icke har samma åsikt som motionären om det lämpliga i att söka förhindra dylika brott.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå, samt bifall i stället till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr **Månsson** i Erlandsro *m. fl.*, nr 413, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 37, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 11 juli 1919 (nr 406) angående försäljning av pilsnerdricka;

*Angående viss
bestämmelse
till före-
byggande av
försakingring
av allmänna
medel.
(Forts.)*

herr *Forssell*, nr 414, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 36, med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 1 juni 1923 (nr 140) angående tillverkning och beskattning av maldrycker, m. m.; och

herr *Andersson* i Rasjö *m. fl.*, nr 415, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 32, med förslag till lag angående fylleri m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för utredning rörande uthamn för Haparanda vid Karl Johans stad jämte en i ämnet väckt motion;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag för ändringsarbeten i fastigheten nr 6 i kvarteret Rosenbad i Stockholm; och

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag till kapitalökning under handelsdepartementet jämte i ämnet väckta motioner;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av väckt motion angående beredande av rätt för kvinnor att söka och innehava klockarebefattning;

nr 4, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 28 april 1926 om inskränkning i rätten till inmutning inom vissa län dels ock en i ämnet väckt motion;

nr 5, i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande föreskrift angående kungörande i kyrka av lysning m. m.;

nr 6, i anledning av väckt motion om åtgärder till skyddande av firmanamn, som tidigare använts av bolag eller ekonomisk förening;

nr 7, i anledning av väckta motioner om fullföljande av utredningen angående rätten till växande vilda bär; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående lagstiftning om inskränkning av tiden för skörd av lingon; samt

andra lagutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckta motioner om förlängt anstånd med ordnandet av de i 31 § lagen om fattigvården omförmälda anstalter.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Spångberg</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 9 febr.,
› <i>Samuelsson</i>	› 7 › › › 9 ›
› <i>Nilsson</i> i Antnäs	› 8 › › › 11 ›
› <i>Hedström</i>	› 8 › › › 11 ›
› <i>Gustafson</i> i Vimmerby	› 7 › › › 10 ›
› <i>Englund</i>	› 6 › › denna dag,

herr <i>Berg</i>	under	8	dagar	fr. o. m.	den 11 febr.,
» <i>Törnkvist</i> i Karlskrona	»	8	»	»	» 9 »
» <i>Andersson</i> i Prästbol	»	9	»	»	» 10 »
» <i>Bäckström</i>	»	8	»	»	» 13 »
» <i>Jansson</i> i Falun	»	3	»	»	denna dag,
» <i>Bengtsson</i> i Kullen	»	8	»	»	den 11 febr.,
» <i>Johansson</i> i Väby	»	6	»	»	» 10 »
» <i>Eriksson</i> i Västbro	»	9	»	»	» 9 » och
» <i>Björkman</i>	»	5	»	»	» 11 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3,46 e. m.

In fidem
Per Cronvall.